

Administracinė byla Nr. eI-1805-643/2017
Proceso Nr. 3-61-3-04820-2016-6
Procesinio sprendimo kategorija: 27.3.

VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2017 m. balandžio 18 d.
Vilnius

Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Jolitos Rasiukevičienės, Margaritos Stambrauskaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Mildos Vainienės, rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo UAB „Lietuvos rytas“ skundą atsakovui Visuomenės informavimo etikos asociacijai ir trečiajam suinteresuotam asmeniui Simon Vincent Freakley dėl sprendimo panaikinimo.

Teismas, išnagrinėjęs administracinę bylą,

n u s t a t ė:

pareiškėjas UAB „Lietuvos rytas“ (*toliau – ir pareiškėjas*) kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisumą su skundu prašydamas panaikinti atsakovo Visuomenės informavimo etikos asociacijos Visuomenės informavimo etikos komisijos (*toliau – ir Asociacija arba atsakovas*) 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimą Nr.EKS-25/16 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus“ ir priteisti UAB „Lietuvos rytas“ turėtas bylinėjimosi išlaidas.

Pareiškėjas skunde nurodo, kad Visuomenės informavimo etikos komisija (*toliau – ir Komisija*) 2016 m. lapkričio 9 d. priėmė sprendimą (*toliau – Skundžiamas sprendimas*), kad dienraštyje „Lietuvos rytas“ paskelbtoje žurnalisto Arvydo Lekavičiaus publikacijoje „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“ („Lietuvos rytas“ 2013-03-01) (*toliau – Ginčo publikacija*) pažeistos Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 3 ir 6 straipsnių nuostatos.

Ginčo publikacija dienraštyje „Lietuvos rytas“ buvo paskelbta dar 2013 m. kovo 1 d. S. V. Freakley (trečiasis suinteresuotas asmuo nagrinėjamoje administracinėje byloje) dėl Ginčo publikacijos kreipėsi Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisiją, reikalaudamas nustatyti ar Ginčo publikacija nėra pažeidžiamos Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso nuostatos. Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija, išnagrinėjusi S. V. Freakley skundą, 2013 m. gruodžio 16 d. sprendimu pripažino Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso nuostatų pažeidimus. Pareiškėjas, nesutikdamas su tokiu Žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos sprendimu, su skundu kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisumą. Šis teismas išnagrinėjęs skundą 2015 m. birželio 19 d. sprendimu nustatė eilę procesinių pažeidimų, padarytų priimant Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos sprendimą, ir

įpareigojo „Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos asociaciją priimti naują sprendimą“. Ši teismo sprendimą 2016 m. birželio 20 d. nutartimi patvirtino Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija dėl Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimu skiriamo įspėjimo ir reikalavimo paneigti informaciją pobūdžio bei šių poveikio priemonių taikymo termino yra išaiškinęs, jog valstybės prievarta gali būti išreikšta įvairiomis formomis, t. y. ne tik baudžiamojo, atgrasomojo pobūdžio administracinėmis nuobaudomis. Anot išplėstinės teisėjų kolegijos, Žurnalistų etikos inspektoriaus įspėjimo, kaip poveikio priemonės, tikslas iš esmės yra įspėti apie viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) padarytus teisės pažeidimus bei tokiu būdu siekti teisės pažeidimų prevencijos. Tuo tarpu Žurnalistų etikos inspektoriaus reikalavimas paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią bei asmens garbę ir orumą žeminančią informaciją yra orientuotas į tai, kad būtų pašalinti viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veikla galbūt padaryti visuomenės teisių ir interesų (pvz., teisės į teisingą, tikslią, nešališką informaciją) bei privačių asmenų teisių ir interesų (pvz., privataus gyvenimo, asmens garbės ir orumo) pažeidimai. Todėl atsižvelgiant į šiuos poveikio priemonių tikslus bei teisinę prigimtį, byloje spręsta, jog Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas negali būti priskirtinas prie ATPK 21 straipsnyje įtvirtintos administracinių nuobaudų sistemos ir negali būti tapatinamas su įspėjimu, įtvirtintu ATPK 23 straipsnyje. Tokiu būtu LVAT apibrėžė, kad - Žurnalistų etikos inspektoriaus įpareigojimas viešai paskelbti priimtą sprendimą yra prilyginamas poveikio priemonei; ši poveikio priemonė nėra tapati Administracinių teisės pažeidimų kodekse apibrėžtomis poveikio priemonėms; įstatyme yra spraga, nes jame nėra apibrėžtas poveikio priemonės skyrimo terminas, todėl taikytina įstatymų analogija; pritaikius įstatymo analogiją, terminas tokiai poveikio priemonei taikyti yra 2 metai nuo pažeidimo įvykdymo dienos, o esant tęstiniam ar trunkamajam pažeidimui, – nuo paskutinių tęstinio pažeidimo veiksmų atlikimo dienos ar trunkamojo pažeidimo paaiškėjimo dienos.

Pareiškėjo nuomone, yra pagrindas šiuos LVAT išaiškinimus pagal analogiją taikyti ne tik Žurnalistų etikos inspektoriaus, bet ir Komisijos priimamų sprendimų atžvilgiu. Kaip matyti iš Ginčo publikacijos paskelbimo datos (2013-03-01), nuo jos paskelbimo praėjo 3,5 metų. Taigi, LVAT apibrėžtas terminas suėjo beveik dvigubai.

Pareiškėjas pažymėjo, kad analogiškoje byloje (Nr. I-3628-331/2015 (pirmoji instancija) ir A-320-146/2016 (apeliacinė instancija)) teismas, nukreipdamas skundą nagrinėti Komisijai iš naujo, nurodė 2 mėnesių terminą. Šis terminas kaip tik sutapo su 2 metų terminu, praėjusiu po ginčo publikacijos paskelbimo.

Nors šiuo atveju teismas konkretaus termino nenurodė, Komisija turėjo įvertinti tokias aplinkybes kaip Ginčo publikacijos paskelbimo diena, laikotarpis, praėjęs nuo Ginčo publikacijos paskelbimo ir skundo nagrinėjimo Komisijoje, bei LVAT praktiką šiuo klausimu, ir atsisakyti nagrinėti skundą, suėjus nustatytam dviejų metų terminui. Komisija turėjo vadovautis LVAT praktika ir atsisakyti skundą nagrinėti pakartotinai, suėjus skundo nagrinėjimo ir nuobaudų skyrimo terminui (ABTĮ 91 str. 1 d. 1 ir 3 p.)

Komisija, priimdama Skundžiamą sprendimą sprendimo dėstomojoje dalyje nurodė, kad: „Pareiškėjas skundą dėl Publikacijos taip pat buvo padavęs ir Žurnalistų etikos inspektoriui (toliau - Etikos inspektoriui). Etikos inspektoriui ši skundą išnagrinėjo ir 2013 m. lapkričio 21 d. dėl jo priėmė sprendimą Nr. SPR-134 (toliau – Sprendimas) <...>. Remdamasi surinktais įrodymais <...> Etikos inspektoriui nustatė, jog banko SNORAS bankroto paskelbimą lėmė ne Pareiškėjui padarytas poveikis, <...>, 17,5 mln. išlaidas sudarė ne tik atlyginimas už darbą Pareiškėjui <...>. Remdamasi visomis šiomis nustatytomis aplinkybėmis, Etikos inspektoriui Sprendime konstatavo, jog <...> Publikacijos teiginiuose paskelbta informacija neatitinka tikrovės“. Toliau Komisija daro išvadą (konstatuoja), jog Žurnalistų etikos inspektoriui nustatytų aplinkybių Komisijai pakanka pripažinti, jog buvo pažeistas Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 3 straipsnis, reikalaujantis skelbti tiksliai, teisingas žinias ir įvairias nuomones, ir 6 straipsnis, reikalaujantis kritiškai vertinti informacijos šaltinius. Skundžiamame sprendime daugiau nėra jokių tyrimo rezultatų, nuorodų, komentarų, paaiškinimų, kodėl Komisija

priėmė būtent tokį sprendimą (išskyrus nuorodą į Žurnalistų etikos inspektorės atlikto tyrimo rezultatus).

Komisija, nagrinėdama skundą, pati savarankiškai nenustatė jokių naujų aplinkybių. Žurnalistų etikos inspektorė ir Komisija yra skirtingi subjektai viešosios informacijos leidėjų ir skleidėjų veiklos priežiūros kontekste, atliekantys skirtingas funkcijas. Todėl, Komisija turėjo pati atlikti išsamų skunde nurodytų aplinkybių tyrimą, esant poreikiui rinkti papildomus įrodymus ir remdamasi Komisijos atlikto tyrimo duomenimis, priimti sprendimą dėl Etikos kodekso nuostatų pažeidimo, o ne remtis Žurnalistų etikos inspektorius kompetencijos ribose atlikto tyrimo medžiaga ir, ja vadovaujantis, savo kompetencijos ribose pareiškėjo atžvilgiu priimti sprendimą.

Pati Ginčo publikacija yra parengta pamfletu formatu. Ji ir atspausdinta specifinėje laikraščio vietoje skirsnyje pavadinimu „Tarp kitko“. Pamfletas - grožinės literatūros ir publicistikos žanras – satyrinis aktualios tematikos kūrinys, išjuokiantis, ironizuojantis konkretų asmenį arba asmenų grupę (dažniausiai visuomenės veikėjus), socialines politines institucijas. Šio žanro plėtotė reikalauja sąlyginio visuomenės ir valstybės demokratiškumo lygio, cenzūros nebuvimo. Komisija, priimdama Skundžiamą sprendimą, šios aplinkybės neįvertino. Akivaizdu, kad pamfletui nekeliama tokie pat reikalavimai, kaip pvz. žurnalistinio tyrimo publikacijai.

Ginčo publikacijoje palyginimo būdu pateikiama tam tikra informacija apie Ūkio banko ir banko SNORAS bankroto procedūras. Operuojant pateikiamais skaičiais, ironiškai keliamas retorinis klausimas – kodėl dviejų bankų bankroto procedūrų kainos taip žymiai skiriasi?

Skundžiamame sprendime yra nurodyta, kad neva Ginčo publikacijos autorius labai nusikalto Kodekso nuostatoms, nes parašė, kad S. V. Freakley komandai už 8 darbo dienas buvo sumokėta 17 mln. litų. Nors iš tikrųjų, kaip išsiaiškino Etikos inspektorė, šie pinigai buvo skirti ir turto paieškai, jo apsaugai ir pan. Tačiau, kaip nurodyta Ginčo publikacijoje, Ūkio banko atveju pakako 45 tūkst. litų, nors šio banko ir jo akcininko turtas taip pat reikalingas paieškų užsienyje bei apsaugos. Taigi, Komisija sąmoningai ar nesąmoningai neįvertino Ginčo publikacijos žanro ir tikrosios paskirties (pašiepti valdžios institucijų sprendimus) ir pareikalavo iš autoriaus absoliutaus tikslumo.

Lietuvos Respublikos Konstitucija laiduoja piliečiams teisę kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, taip pat draudžia persekioti už kritiką (Konstitucijos 33 str.). Analogiškos nuostatos įtvirtintos ir Visuomenės informavimo įstatymo 9 straipsnyje. Ginčo publikacijos autorius, pasinaudodamas Konstitucine kritikos teise, Publikacijoje kritikavo įgaliotų institucijų priimtus sprendimus (konkrečiai dėl dviejų bankų bankroto administratorių pasirinkimo).

Pareiškėjas pažymėjo, kad prielaidos negali atitikti tikrovę arba jos neatitikti, nes prielaida nėra teiginys. Prielaida - tai nuomonė, priimama sąlyga, pradinis samprotavimo teiginys. Nuomonė – požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai, reiškinių ar įvykių vertinimai. Nuomonė yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai (Visuomenės informavimo įstatymo 2 str. 36 p.). Komisijos Skundžiamame sprendime išsakyta pozicija, kad prielaida gali prieštarauti ne tik žurnalistų etikai, bet ir teisei, mažų mažiausiai keistas, nes tokia pozicija akivaizdžiai riboja konstitucinę kritikos laisvę ir pažeidžia tiek konstitucinę, tiek Visuomenės informavimo įstatyme įtvirtintą nuostatą, draudžiančią persekioti už kritiką, o juo labiau už nuomonės pareiškimą.

Atsakovas atsiliepime nurodo su skundu nesutinkantis. Nurodo, kad 2013 m. gruodžio 16 d. Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija išnagrinėjo trečiojo suinteresuoto asmens S. V. Freakley skundą dėl Arvydo Lekavičiaus publikacijos „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“ („Lietuvos rytas“, 2013-03-01) ir nusprendė jog Publikacijoje buvo pažeisti Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 3, 4 ir 8 straipsnių reikalavimai.

2015 m. birželio 19 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I-4367-171/2015 Vilniaus apygardos administracinis teismas Komisijos sprendimą panaikino ir įpareigojo Asociaciją, Komisijos teisių ir pareigų perėmėją, priimti naują sprendimą. LVAT 2016 m. birželio 20 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A-1073-442/2016 paliko šį teismo sprendimą nepakeistą.

Vykdydama teismo įpareigojimą, Asociacija 2016 m. spalio 19 d. ir lapkričio 9 d. posėdžiuose išnagrinėjo S. V. Freakley skundą iš naujo ir nustatė, jog Ginčo publikacijoje buvo kritikuojama

Lietuvos banko vadovo Vito Vasiliausko veikla, galimai netinkamai vykdant ir (ar) užtikrinant banko SNORAS ir Ūkio banko bankroto procedūras, taip pat išsakomos prielaidos dėl trečiojo suinteresuoto asmens, buvusio banko SNORAS laikinojo administratoriaus, korupcijos. Publikacijoje, be kita ko, buvo paskelbta: „Snoro“ atveju S. Freakley komandai buvo atseikėta net 17 mln. litų už 8 darbo dienas“ ... „O gal S. Freakley tokie dideli pinigai buvo sumokėti, kad jis staiga pakeistų nuomonę? Juk vos atvykęs užsienietis oficialiai pareiškė, kad „Snoras“ – ne tik mokus, bet ir neturi likvidumo problemų“.

Savo skunde S. V. Freakley nurodė, jog Publikacijos autorius sąmoningai iškreipė faktus bei pateikė tikrovės neatitinkančią informaciją. S. V. Freakley teigimu, žurnalistui buvo žinoma, kad nors iš pat pradžių S. V. Freakley pranešimuose ir buvo paskelbta, jog bankas nėra nemokus, netrukus, 2011 m. lapkričio 17 d. spaudos konferencijoje, šis teiginys buvo oficialiai paneigtas, nurodant, jog jis neatitinka tikrovės ir, jog taip buvo paskelbta dėl teksto spausdinimo bei vertimo klaidos. Skunde S. V. Freakley taip pat pažymėjo, jog Publikacijos autorius niekuomet nesikreipė į jį dėl paaiškinimų šiuo klausimu pateikimo.

S. V. Freakley skundą dėl Publikacijos taip pat buvo padavęs ir Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybai (Inspektorius). Inspektorius atliko išsamų visų su Publikacija susijusių faktinių aplinkybių tyrimą ir 2013 m. lapkričio 21 d. priėmė sprendimą Nr. SPR-134, kuris teismui apskūstas nebuvo ir yra galiojantis. Remdamasis tyrimo metu surinktais įrodymais Inspektorius nustatė ir sprendime konstatavo, jog banko SNORAS bankroto paskelbimą lėmė ne S. V. Freakley padarytas poveikis dėl jo atlyginimo dydžio, o konkrečios Lietuvos banko ir paties S. V. Freakley nustatytos netinkamos šio banko valdymo aplinkybės, o 17,5 mln. išlaidas sudarė ne tik atlyginimas už darbą S. V. Freakley, bet ir atlygis jo samdytiems konsultantams, išlaidos, susijusios su pasirengimu bankroto procesui, su BAB „Snoras“ administravimu susijusios išlaidos užsienyje ir su BAB „Snoras“ turto paieška ir apsauga susijusios išlaidos užsienyje, t.y anksčiau nurodytuose Publikacijos teiginiuose paskelbta informacija neatitinka tikrovės.

Pagal Kodekso 3 straipsnį, gerbdami žmogaus teisę gauti teisingą informaciją, žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai turi skelbti tiksliai, teisingas žinias ir įvairias nuomones, o perteikdami įvairias nuomones, žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai neturi skleisti teisę ir etiką pažeidžiančių nuomonių. Pagal Kodekso 6 straipsnį žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai turi kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais, o jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, skelbiamoje informacijoje tai turi būti nurodyta.

Įvertinusi visas nurodytas aplinkybes, Komisija priėjo išvadą, jog Publikacijos autoriui turėjo būti žinoma, jog banko SNORAS pripažinimą nemokiu nulėmė ne S. V. Freakley sumokėto atlyginimo dydis, o objektyvios nuo S. V. Freakley valios nepriklausančios aplinkybės. Be to, kilus abejonėms dėl tikrųjų klaidingo pranešimo apie tariamą banko mokumą priežasčių, Publikacijos autorius galėjo kreiptis dėl informacijos patikslinimo į patį S. V. Freakley ir (ar) oficialius Lietuvos banko atstovus, tačiau to nepadarė. Todėl Komisija skundžiamame sprendime pagrįstai ir teisėtai konstatavo, jog Publikacijoje išsakytos žinomos tikrovės neatitinkančios prielaidos dėl S. V. Freakley korupcijos, neva nulėmusios jo poziciją dėl banko pripažinimo nemokiu, laikytinos prieštaraujančiomis tiek teisei, tiek ir profesinei žurnalistų etikai ir, jog tokiais veiksmais buvo pažeisti Kodekso 3 straipsnio reikalavimai.

Publikacijoje taip pat buvo paskleista netiksli ir neteisinga informacija apie tai, jog 17 mln. litų suma buvo sumokėta S. V. Freakley komandai vien tik už darbą. Informacija apie tai, kam buvo skirta ir panaudota nurodyta pinigų suma galėjo būti patikrinta, tačiau Publikacijos autorius savo pareigos atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus neatliko arba sąmoningai paskleidė netiksliai ir neteisingas žinias, todėl Komisija konstatavo, jog tokiais veiksmais buvo pažeisti Kodekso 3 ir 6 straipsnių reikalavimai.

Asociacija kategoriškai nesutinka su pareiškėjo kaltinimais, jog neatliko išsamaus visų aplinkybių tyrimo. Priimdama skundžiamą sprendimą, Komisija iš tiesų rėmėsi Inspektoriaus atlikto tyrimo metu nustatytomis ir įrodytomis faktinėmis aplinkybėmis, patvirtinančiomis, jog Publikacijoje paskelbti ginčo teiginiai neatitinka tikrovės. Tačiau Komisija taip pat atliko išsamų savarankišką

tyrimą – pareiškėjui ir Publikacijos autoriui buvo pasiūlyta pateikti raštiškus paaiškinimus dėl skundo, dviejų posėdžių metu buvo išklaustyti žodiniai pareiškėjo atstovo paaiškinimai, o dėl to, kad Publikacijos autorius nepateikė jokių paaiškinimų ir neatvyko į pirmąjį Komisijos posėdį, jam pakartotinai buvo siūloma tai padaryti ir pan. Todėl laikytina, jog Komisija atliko visapusišką ir išsamų visų skunde nurodytų aplinkybių tyrimą, o pareiškėjo kaltinimai yra nepagrįsti.

Atsakovo vertinimu, Publikacijoje ne tik buvo paskelbta žurnalisto nuomonė ir (ar) komentaras tam tikrais klausimais, bet buvo paskleista ir konstatuojamojo pobūdžio netiksli ir neteisinga informacija. Pažymėtina taip pat ir tai, jog nei Komisijai pateiktuose raštiškuose paaiškinimuose, nei savo žodiniuose paaiškinimuose abiejų Komisijos posėdžių metu pareiškėjas nenurodė, jog Publikacija turėtų būti laikoma pamfletu ir vertinama atsižvelgiant į šio žanro ypatybes.

Net jei Publikacija ir laikytina pamfletu, jai vis vien yra taikytini visi pagrindiniai viešai reiškiamai nuomonei teisės aktų keliama reikalavimai. Nei Visuomenės informavimo įstatymas, nei Kodeksas nenumato išlygų, leidžiančių satyriniuose kūriniuose skleisti teisę ir etiką pažeidžiančias nuomones.

Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 36 dalį nuomonei netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepiant ir neiškreipiant faktų ir duomenų. Kaip jau buvo įrodyta anksčiau ir kaip tai yra konstatuota Skundžiamame sprendime, Ginčo publikacijos autoriui buvo žinoma, jog banko SNORAS pripažinimą nemokiu nulėmė ne S. V. Freakley korupcija, o objektyvios nuo S. V. Freakley valios nepriklausančios aplinkybės. Todėl laikytina, jog Publikacijos autorius, paskleisdamas nuomonę apie S. V. Freakley korupciją, sąmoningai iškreipė jam žinomus faktus ir duomenis, t.y. paskleidė žinomai tikrovės neatitinkančias teisei ir etikai prieštaraujančias prielaidas.

Trečiasis suinteresuotas asmuo su skundu nesutinka. Nurodo, kad pareiškėjo teiginiai, kad Skundžiamas sprendimas naikintinas, nes jis buvo priimtas suėjus dvejų metų senaties terminui, yra nepagrįsti. Negalima tapatinti dviejų institucijų – Inspektorius ir Komisijos bei jų priimamų sprendimų. Pareiškėjo pozicija dėl analogijos taikymo nėra pagrįsta nei teisiniais argumentais, nei teismų praktika.

Trečiojo suinteresuoto asmens nuomone, Inspektorius ir Komisija yra savo esme skirtingos institucijos, jos atlieka skirtingas funkcijas bei priima skirtingus sprendimus pagal savo kompetenciją, todėl negalima sutapatinti ir jų priimamų sprendimų, kuriais numatomas įpareigojimas viešai paskelbti priimtą sprendimą. Atsakovas yra viešosios informacijos rengėjų ir leidėjų savitvarkos organizacija, kurios pagrindinis siekis užtikrinti profesinės etikos normų laikymąsi, visuomenės informavimo etikos principų puoselėjimą visuomenės informavimo veikloje, ugdyti visuomenės sąmoningumą vertinant visuomenės informavimo procesus. Komisija (kurios teises bei pareigas perėmė atsakovas), nelaikytina viešojo administravimo subjektu, nes, nagrinėdama ginčus dėl Kodekso nuostatų pažeidimų, neatlieka jokių funkcijų, susijusių su viešuoju administravimu, taip pat, nors Kodekse įtvirtintų etikos normų privalo laikytis visi viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai, tačiau Kodeksas neturi teisės aktui būdingo visuotinio privalomumo požymio, kylančio iš viešojo administravimo subjektų įgaliojimų savo aktais išreikšti valstybės valią ir nustatyti privalomas elgesio taisykles, taikytinas visiems atitinkamo visuomeninio santykio dalyviams. Tuo tarpu Inspektorius turi kompetenciją nagrinėti ir konstatuoti Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo pažeidimus, įpareigoti paneigti tikrovės neatitinkančią, asmens garbę ir orumą žeminančią informaciją. Nagrinėjamu atveju Skundžiamas sprendimas buvo priimtas ne Komisijos iniciatyva (trečiajam suinteresuotajam asmeniui tiesiogiai kreipiantis į Komisiją), tačiau vykdant teismo įpareigojimą.

Pareiškėjo pozicija prieštarauja bendriesiems teisingumo, protingumo bei teisinio tikrumo principams. Trečiasis suinteresuotas asmuo pažymėjo, kad pareiškėjo nurodytose administracinėse byloje dėl Komisijos sprendimo teismai nenagrinėjo to, ar UAB „Lietuvos rytas“, paskelbdamas Publikaciją, pažeidė Kodekso reikalavimus, o Komisijos sprendimą panaikino nustatytų procedūrinių pažeidimų pagrindu, t.y. teismai laikė, kad pareiškėjas UAB „Lietuvos rytas“ nebuvo tinkamai informuotas apie skundo dėl Publikacijos gavimą bei nagrinėjimą, taip pat Komisija nesudarė tinkamų

sąlygų UAB „Lietuvos rytas“ pateikti paaiškinimų, susijusių su Publikacija. Komisija tiek 2013 metais, tiek 2016 metais nustatė, kad UAB „Lietuvos rytas“ Publikacijos teiginiais pažeidė Kodekso reikalavimus ir įpareigojo paskelbti atitinkamus sprendimus dienraštyje „Lietuvos rytas“. Jeigu būtų laikomasi UAB „Lietuvos rytas“ pozicijos dėl dvejų metų senaties termino, Publikacijos teiginiais trečiojo suinteresuoto asmens pažeistos teisės nebūtų tinkamai apgintos.

Skundžiamo sprendimo rezoliucinė dalis susideda iš dviejų dalių. Pirmąją Komisija konstatavo Kodekso pažeidimus, o antrąją – įpareigojo UAB „Lietuvos rytas“ paskelbti Sprendimą dienraštyje „Lietuvos rytas“. Trečiojo asmens įsitikinimu, pažeidimo konstatavimas objektyviai negali būti prilyginamas poveikio priemonei – įpareigojimui paskelbti sprendimą. LVAT nutartyje, kuria remiasi pareiškėjas, yra kalbama tik apie laikotarpį, per kurį Inspektorius turi teisę taikyti poveikio priemones, t.y. įspėjimą bei įpareigojimą viešai paskelbti priimtą Inspektoriaus sprendimą. UAB „Lietuvos rytas“ minimoje nutartyje nėra kalbama apie tai, kad praėjus dvejiems metams nuo pažeidimo, Inspektorius neturi teisės priimti sprendimo, kuriuo būtų konstatuojamas pažeidimas. Atsižvelgiant į tai, trečiojo suinteresuoto asmens nuomone, net jeigu būtų laikoma, kad nagrinėjame atveju yra pagrindas pagal analogiją vadovautis cituojama LVAT praktika (su kuo trečiasis suinteresuotas asmuo nesutinka), bet kokiu atveju nebūtų pagrindo panaikinti viso Sprendimo, t.y. įskaitant ir rezoliucinės dalies 1 punkto, kuriuo konstatuoti Kodekso pažeidimai.

Komisija neneigia, kad priimdama sprendimą rėmėsi ir Inspektoriaus sprendimu. Sprendime yra nurodyta, kokiomis Inspektoriaus nustatytomis aplinkybės Komisija vadovavosi. Trečiojo suinteresuoto asmens nuomone, Komisijos sprendimas, vertinant Publikacijos teiginius, be kita ko remtis ir Inspektoriaus sprendimu, yra absoliučiai pagrįstas, kadangi Komisijos funkcijos neapima atitikties tikrovei faktų nustatymo, tai patenka į Inspektoriaus kompetenciją. Primintina, kad 2013 metais trečiasis suinteresuotas asmuo pateikė du atskirus skundus dėl Publikacijos teiginių: Inspektoriumi dėl Publikacijos teiginių, kuriais buvo pažeisti Visuomenės informavimo įstatymo numatyti visuomenės informavimo principai ir Komisijai dėl Kodekso pažeidimų. Išsamiai įvertinęs visas reikšmingas aplinkybes bei pateiktus įrodymus, Inspektorius priėmė sprendimą, kuriuo pripažino, kad UAB „Lietuvos rytas“ Publikacijos teiginiais skelbė tikrovės neatitinkančias žinias, kurios žemino trečiojo suinteresuoto asmens garbę ir orumą bei pažeidė kitus visuomenės informavimo principus. Inspektoriaus sprendimas skundžiamas teismui nebuvo.

Inspektoriaus sprendime nurodyta, jog UAB „Lietuvos rytas“ pažeidė pareigą viešąją informaciją visuomenės informavimo priemonėse pateikti teisingai, tiksliai ir nešališkai (VII 3 str. 3 d.), pateikti kuo daugiau viena nuo kitos nepriklausomų nuomonių (VII 16 str. 1 d.), neplatinti dezinformacijos ir informacijos, šmeižiančios, įžeidžiančios žmogų, žeminančios jo garbę ir orumą (VII 9 str. 2 d.), taip pat pareigas skleidžiant informaciją visuomenei neiškraipyti teisingos, nešališkos informacijos bei nuomonių ir nenaudoti to savanaudiškiems tikslams, būti objektyviems ir nešališkiems, pateikti kuo daugiau nuomonių ginčytiniais politikos, ekonomikos ir kitais visuomenės gyvenimo klausimais (VII 22 str. 8 d. 1 p. ir 2 p.). Trečiojo suinteresuoto asmens įsitikinimu, šie VII reikalavimai, savo turiniu sutampa su Komisijos konstatuotais Kodekso reikalavimų pažeidimais: skelbti tiksliai, teisingas žinias bei įvairias nuomones, neskleisti nuomonių, kurios pažeistų teisę bei etiką (Kodekso 3 str.), kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais, o jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, nurodyti skelbiamoje informacijoje (Kodekso 6 str.).

Trečiojo suinteresuoto asmens vertinimu, Komisija neapsiribojo vien Inspektoriaus sprendimo analize ir, prieš priimdama Sprendimą, atliko savarankišką vertinimą. Komisija sudarė sąlygas UAB „Lietuvos rytas“ pateikti savo paaiškinimus raštu ir juos įvertino, taip pat išklauė UAB „Lietuvos rytas“ atstovės pozicijos dvejų posėdžių metu, uždavė jai papildomus klausimus. Be to, Komisija įvertino ir tai, kad Publikacijos teiginiai, kuriais buvo pažeisti Kodekso reikalavimai nelaikytini nuomone – nei Komisijai pateiktuose UAB „Lietuvos rytas“ rašytiniuose paaiškinimuose, nei žodžiu dvejų posėdžių metu UAB „Lietuvos rytas“ nepagrindė, kad Publikacija turėtų būti laikoma pamfletu, o Publikacijos teiginiai nuomone, kuriai netaikomas tiesos kriterijus. Priešingai, Komisija, įvertinusi

visą aplinkybių visumą, nustatė, kad Publikacijoje buvo skleidžiama konstatuojamojo pobūdžio netiksli ir neteisinga informacija. Publikacijos autorius neatsižvelgė į beveik prieš pusantų metų iki Publikacijos rengimo oficialiai ir viešai paneigtą informaciją, sąmoningai iškreipė faktus bei nesąžiningai pateikė tikrovės neatitinkančią informaciją „maskuodamas“ ją sakinio klausiamąja forma, todėl Komisija pagrįstai laikė, kad paskleisti teiginiai nelaikytini nuomone. Kita vertus, Komisija taip pat įvertino, kad net jeigu Publikaciją būtų galima laikyti pamfletu, o nagrinėtus Publikacijos teiginius nuomone, kuriai netaikomas tiesos kriterijus, tokio pobūdžio informacija vis vien turėjo būti skleidžiama sąžiningai, sąmoningai neiškraipyti realybėje egzistuojančių faktų (kaip numatyta VII 2 str. 36 d.).

Skundas atmestinas.

Iš byloje esančių rašytinių įrodymų nustatyta, kad:

2013-03-01 dienraštyje „Lietuvos rytas“ paskelbta publikacija „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“.

2013-08-12 skundu Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijai Simon Vincent Freakley paprašė įvertinti, ar Publikacijos teiginiu „O gal S. Freakley tokie dideli pinigai buvo sumokėti, kad jis staiga pakeistų nuomonę? Juk vos atvykęs užsienietis oficialiai pareiškė, kad „Snoras“ – ne tik mokus, bet ir neturi likvidumo problemų.“ Žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) nepažeidė profesinės etikos normų, o nustačius profesinės etikos normų pažeidimus, juos konstatuoti ir pagal kompetenciją priimti kitus sprendimus, taip pat įpareigoti viešosios informacijos rengėją (skleidėją) paskelbti komisijos sprendimus atitinkamuose visuomenės informavimo priemonėse.

2013-12-16 sprendimu Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija pripažino, kad dienraščio „Lietuvos rytas“ publikacijoje „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“ buvo pažeisti Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 3, 4 ir 8 straipsniai.

2015-06-19 Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimu Nr. I-4367-171/2015 Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos 2013-12-16 sprendimas buvo panaikintas, o Visuomenės informavimo etikos asociacija įpareigota priimti naują sprendimą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2016-06-20 nutartimi Nr. A-1073-442/2016 Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015-06-19 sprendimą paliko nepakeistą.

2016-11-09 sprendimu Nr. EKS-25/16 Visuomenės informavimo etikos komisija vykdydama Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015-06-19 sprendimą administracinėje byloje Nr. I-4367-171/2015 ir išnagrinėjusi Simon Vincent Freakley skundą dėl Arvydo Lekavičiaus publikacijos „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“ („Lietuvos rytas“, 2013-03-01) nusprendė pripažinti jog Arvydo Lekavičiaus publikacijoje „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“ („Lietuvos rytas“, 2013-03-01) buvo pažeistas Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 3 straipsnis, nustatantis, jog, gerbdami žmogaus teisę gauti teisingą informaciją, žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai turi skelbti tikslias, teisingas žinias ir įvairias nuomones, o perteikdami įvairias nuomones, žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai neturi skleisti teisę ir etiką pažeidžiančių nuomonių, ir 6 straipsnis, nustatantis, jog žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai turi kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais, o jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, skelbiamoje informacijoje tai turi būti nurodyta. Skundžiamu sprendimu UAB „Lietuvos rytas“ buvo įpareigotas paskelbti šį sprendimą laikraštyje „Lietuvos rytas“.

Nagrinėjamos administracinės bylos dalyką sudaro Visuomenės informavimo etikos komisijos 2016-11-09 sprendimo Nr. EKS-25/16 teisėtumas bei pagrįstumas. Teismas įpareigotas nustatyti, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar administravimo subjektai neviršijo kompetencijos, taip pat ar aktai neprieštaruja tikslams bei uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo atitinkamus įgaliojimus (ABTĮ 3 str. 2 d.). Sprendžiant pareiškėjo reikalavimo panaikinti ginčijamą sprendimą pagrįstumą, pirmiausia būtina įvertinti ginčijamo sprendimo, kuris

laikytinas viešojo administravimo aktu, atitiktį Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nurodytiems teisėtumo ir pagrįstumo kriterijams. Viešojo administravimo įstatymo (VAĮ) 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis. Taip pat būtina įvertinti, ar nėra ABTĮ 91 straipsnyje nustatytų pagrindų, dėl kurių ginčijamas sprendimas turėtų būti panaikintas.

Dėl skundo nagrinėjimo galimybės, praėjus daugiau nei trejiems metams po ginčo publikacijos paskelbimo

Pareiškėjo vertinimu atsakovas turėjo vadovautis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) praktika ir atsisakyti skundą nagrinėti pakartotinai, suėjus skundo nagrinėjimo ir nuobaudų skyrimo terminui. Pareiškėjas remiasi LVAT 2014-03-12 nutartimi Nr. A662-996/2014, kurioje LVAT išaiškino, jog Žurnalistų etikos inspektoriaus įpareigojimas viešai paskelbti priimtą sprendimą yra prilyginamas poveikio priemonei, o terminas tokiai poveikio priemonei taikyti yra 2 metai nuo pažeidimo įvykdymo dienos. Pareiškėjas pabrėžia, kad nuo Ginčo publikacijos paskelbimo 2013-03-01 iki skundžiamo sprendimo priėmimo praėjo 3,5 metų.

Visų pirma atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjas skundu teismui netiksliai perteikia LVAT išaiškinimų esmę – pareiškėjas visiškai nepagrįstai nurodo, kad LVAT apibrėžė, jog Žurnalistų etikos inspektoriaus įpareigojimas viešai paskelbti priimtą sprendimą yra prilyginamas poveikio priemonei.

Svarbu akcentuoti, kad LVAT administracinėje byloje Nr. A662-996/2014 nagrinėjo ir aiškino klausimą dėl termino, per kurį Žurnalistų etikos inspektorius gali išnagrinėti gautą skundą ir priimti sprendimą dėl viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) įspėjimo už Visuomenės informavimo įstatymo pažeidimą bei pareikalauti paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją. LVAT minėtoje nutartyje, be kita ko, išaiškino, kad “<...> Valstybės prievarta gali būti išreikšta įvairiomis formomis, t. y. ne tik baudžiamojo, atgrasomojo pobūdžio administracinėmis nuobaudomis. Gali būti taikomos ir kitos poveikio priemonės, kurių taikymo tikslas iš esmės yra nukreiptas ne į nubaudimą, o į asmens (visuomenės) pažeistų teisių bei interesų atkūrimą. Žurnalistų etikos inspektoriumi atliekant jam įstatymu pavestas funkcijas yra ne tik užtikrinami bei ginami viešieji interesai, bet kartu ir ginami asmenų privatūs interesai bei teisės (pvz., įpareigojant paneigti tikrovės neatitinkančią bei asmens garbę ir orumą žeminančią informaciją apginamos privataus asmens neturtinės teisės bei interesai). Inspektoriaus įspėjimo, kaip poveikio priemonės, tikslas iš esmės yra įspėti apie viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) padarytus teisės pažeidimus bei tokiu būdu siekti teisės pažeidimų prevencijos, t. y. kad tokio pobūdžio teisės pažeidimai daugiau nesikartotų. Inspektoriaus reikalavimas paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią bei asmens garbę ir orumą žeminančią informaciją yra orientuotas į tai, kad būtų pašalinti viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veikla galbūt padaryti visuomenės teisių ir interesų (pvz., teisės į teisingą, tikslią, nešališką informaciją) bei privačių asmenų teisių ir interesų (pvz., privataus gyvenimo, asmens garbės ir orumo) pažeidimai. <...> Žurnalistų etikos inspektoriaus įspėjimas priskirtinas prie kitų poveikio priemonių grupės. Kartu prie minėtos kitų poveikio priemonių grupės priskirtinas ir Žurnalistų etikos inspektoriaus reikalavimas paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią bei asmens garbę ir orumą žeminančią informaciją.<...> Visuomenės informavimo įstatyme nustatytas Žurnalistų etikos inspektoriaus gauto skundo (pareiškimo) nagrinėjimo terminas nėra naikinamasis ir dėl objektyvių priežasčių (pvz., būtinybės Žurnalistų etikos inspektoriumi patikrinti visus skunde nurodytus pažeidimus, surinkti reikiamus duomenis ir kt.) gali būti situacijų, kai sprendimas priimamas jau pasibaigus trijų mėnesių terminui, tačiau poveikio priemonės taikymo terminas negali tęstis neapibrėžtą laiko tarpą. Suėjus įstatymų nustatytam senaties terminui, poveikio priemonės skyrimas nebegalimas. Visuomenės informavimo įstatyme nėra įtvirtinti terminai Žurnalistų etikos inspektoriaus taikomoms poveikio priemonėms skirti, t. y. šiame įstatyme nėra nustatytas įspėjimo bei įpareigojimo paneigti informaciją skyrimo senaties terminas, ir tai laikytina teisės spraga. Ši teisės spraga privalo būti užpildyta taikant įstatymo analogiją. Įvertinus tai, jog Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimu viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams skiriamas įspėjimas laikytinas poveikio priemone, o panašaus pobūdžio poveikio priemonės (įspėjimas) yra

numatytos ir kituose įstatymuose (Vertybinių popierių įstatyme, Draudimo įstatyme, Finansinių priemonių rinkų įstatyme, Mokėjimo įstaigų įstatyme, Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatyme, Bankų įstatyme, Kredito unijų įstatyme, Centrinės kredito unijos įstatyme, Kolektyvinio investavimo subjektų įstatyme, kt.), yra pagrindas, taikant įstatymo analogiją, atsižvelgti būtent į šiuose įstatymuose įtvirtintas poveikio priemonių skyrimo terminų skaičiavimo taisykles. Vertybinių popierių įstatymo 46 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog sprendimas dėl poveikio priemonių taikymo gali būti priimtas, jeigu praėjo ne daugiau kaip 2 metai nuo pažeidimo įvykdymo dienos, o esant tęstiniam ar trunkamajam pažeidimui, - nuo paskutinių tęstinio pažeidimo veiksmų atlikimo dienos ar trunkamojo pažeidimo paaiškėjimo dienos. Iš esmės analogiškos nuostatos įtvirtintos ir kituose įstatymuose. Visuomenės informavimo įstatyme konstatavus teisės spragą, būtent ši bendro pobūdžio taisyklė pagal įstatymo analogiją taikytina Žurnalistų etikos inspektoriumi pagal Visuomenės informavimo įstatymą sprendimu viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams skiriant poveikio priemones (įspėjimą bei įpareigojimą paneigti informaciją).<...>

VII 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad Visuomenės informavimo etikos komisija savo veikla siekia užtikrinti Kodekso nuostatų laikymąsi, visuomenės informavimo etikos principų puoselėjimą visuomenės informavimo veikloje ir ugdyti visuomenės sąmoningumą vertinant visuomenės informavimo procesus bei naudojantis viešąja informacija. Visuomenės informavimo etikos komisija yra kolegialus Asociacijos sprendimus pagal šio straipsnio 3 dalyje numatytą kompetenciją priimantis organas. Komisija atlieka šias funkcijas: 1) rūpinasi viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų profesinės etikos ugdymu; 2) nagrinėja profesinės etikos pažeidimus, kuriuos padarė viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai informuodami visuomenę; 3) nagrinėja asmenų skundus dėl viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veiklos, galimai pažeidus Kodekso nuostatas, taip pat nagrinėja viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų tarpusavio ginčus dėl Kodekso pažeidimų; 4) bendradarbiaudama su valstybės įstaigomis ir institucijomis užtikrina visuomenės raštingumo naudojantis visuomenės informavimo priemonėmis plėtrą, informacijos kritinio vertinimo ir analizės principų sklaidą; 5) organizuoja renginius visuomenės informavimo srities profesinės etikos klausimais, dalyvauja įgyvendinant valstybės institucijų strateginio planavimo programas, veiklos planus (VII 461 str. 1 ir 3 d.).

Tuo tarpu Žurnalistų etikos inspektorius yra valstybės pareigūnas, kuris prižiūri, kaip įgyvendinamos VII nuostatos (VII 49 str. 1 d.) ir kuris, išnagrinėjęs suinteresuoto asmens skundą, turi teisę priimti sprendimus: įspėti viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus, už visuomenės informavimo priemonių turinį atsakingus (fizinis) asmenis apie pastebėtus šio Įstatymo ir kitų visuomenės informavimo reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ir reikalauti juos pašalinti; reikalauti, kad viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas nustatyta tvarka paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią asmens garbę ir orumą ar kenkiančią jo dalykinei reputacijai, teisėtiems interesams, arba sudarytų asmeniui galimybę pačiam atsakyti ir paneigti tokią informaciją; kreiptis į kompetentingas valstybės institucijas ir Asociaciją dėl pastebėtų šio įstatymo ir kitų visuomenės informavimo reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų; Administracinių nusižengimų kodekso nustatytais atvejais pradėti administracinio nusižengimo teiseną; Administracinių nusižengimų kodekso nustatytais atvejais nagrinėti administracinių nusižengimų bylas ir skirti administracines nuobaudas; skundą (pareiškimą) pripažinti nepagrįstu; tyrimą, pradėtą savo iniciatyva, baigti, jeigu pažeidimai ar aplinkybės, dėl kurių buvo pradėtas tyrimas, nepasitvirtina; atsisakyti nagrinėti skundą (pareiškimą); skundo (pareiškimo) nagrinėjimą nutraukti (VII 50 str. 3 d.).

Atsižvelgiant į VII įtvirtintus skirtingus Žurnalistų etikos inspektorius ir atsakovo tikslus, funkcijas ir kompetenciją, šiuo atveju nėra jokio pagrindo pritarti pareiškėjo pozicijai, jog šiuo atveju turėtų būti remiamasi anksčiau aptartais LVAT 2014-03-12 nutarties Nr. A662-996/2014 išaiškinimais ir taikomas 2 metų senaties terminas poveikio priemonei taikyti.

Visų pirma, pagal LVAT išaiškinimus, jog poveikio priemonės tikslas yra nukreiptas į asmens (visuomenės) pažeistų teisių bei interesų atkūrimą ir orientuotas į tai, kad būtų pašalinti viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veikla galbūt padaryti visuomenės teisių ir interesų (pvz., teisės į

teisingą, tikslią, nešališką informaciją) bei privačių asmenų teisių ir interesų (pvz., privataus gyvenimo, asmens garbės ir orumo) pažeidimai, šioje byloje ginčijamu sprendimu konstatuotas Žurnalistų etikos kodekso 3 ir 6 straipsnių pažeidimas nelaikytinas poveikio priemone. Įpareigojimas pareiškėjui paskelbti sprendimą laikraštyje „Lietuvos rytas“ yra paskirtas ne atsakovo valia, o įstatymo nuostatomis – VII 461 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad komisijos sprendimai dėl profesinės etikos ar kitų pažeidimų turi būti skelbiami nedelsiant tose pačiose visuomenės informavimo priemonėse, kuriose komisija nustatė šiuos pažeidimus, ir šio įstatymo 44 straipsnyje nustatyta paneigimo paskelbimo tvarka.

Remiantis anksčiau teismo sprendime išdėstytais motyvais atmestinas, kaip nepagrįstas ir nepaneigiantis ginčijamo sprendimo teisėtumo pareiškėjo argumentas, jog nagrinėjamu atveju Komisija turėjo atsisakyti skundą nagrinėti pakartotinai suėjus skundo nagrinėjimo ir nuobaudų skyrimo 2 metų terminui.

Dėl Žurnalistų etikos kodekso 3 ir 6 straipsnių pažeidimo

Skundžiamu sprendimu buvo konstatuota, kad pareiškėjas Ginčo publikacija pažeidė Žurnalistų etikos kodekso 3 ir 6 straipsnių nuostatas.

Žurnalistų etikos kodekso, kurio preambulėje įtvirtinti pagrindiniai principai, jog žurnalistika teisinga ir sąžininga galima tik tada, kai žurnalistai naudojami įstatymais užtikrinta saviraiškos laisve, suvokia žiniasklaidos vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje ir atsakomybę už savo darbą, kad didžiausias žiniasklaidos turtas yra pasitikėjimas ja, sukurtas ne tik dabarties žurnalistų ir leidėjų, bet ir ankstesnių laisvą žodį skleidusių kartų, kad tokio pasitikėjimo pagrindas yra nepriklausomumas, teisingumas, nešališkumas, kad svarbiausia žurnalisto pareiga yra gerbti tiesą ir visuomenės teisę į tiesą, 3 straipsnyje įtvirtinta, kad gerbdami žmogaus teisę gauti teisingą informaciją, žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai turi skelbti tikslias, teisingas žinias ir įvairias nuomones. Perteikdami įvairias nuomones, žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai neturi skleisti teisę ir etiką pažeidžiančių nuomonių. Žurnalistų etikos kodekso 6 straipsnis nustato, kad žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai turi kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais. Jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, skelbiamoje informacijoje tai turi būti nurodyta.

Anksčiau paminėtų Žurnalistų etikos kodekso nuostatų pažeidimą atsakovas konstatavo nustatęs, jog Ginčo publikacijos autoriui turėjo būti žinoma, jog banko SNORAS pripažinimą nemokiu nulėmė ne S.V. Freakley sumokėto atlyginimo dydis, o objektyvios, nuo šio asmens valios nepriklausančios, aplinkybės. Skundžiamame sprendime pažymima, kad kilus abejonoms dėl tikrųjų klaidingo pranešimo apie tariamą banko mokumą priežasčių, Ginčo publikacijos autorius galėjo kreiptis dėl informacijos patikslinimo į patį S. V. Freakley ir/ar oficialius Lietuvos banko atstovus, tačiau to nepadarė. Atsakovas padarė išvadą, jog Ginčo publikacijoje išsakytos žinomos tikrovės neatitinkančios prielaidos dėl galimos S. V. Freakley korupcijos, neva nulėmusios jo poziciją dėl banko pripažinimo nemokiu, laikytinos prieštaraujančiomis tiek teisei, tiek ir profesinei žurnalistų etikai. Be to, skundžiamame sprendime nurodyta, kad Ginčo publikacijoje buvo paskleista netiksli ir neteisinga informacija apie tai, jog 17 mln. litų suma buvo sumokėta S. V. Freakley komandai vien tik už darbą. Informacija apie tai, kam buvo skirta ir panaudota nurodyta pinigų suma gali būti patikrinta, tačiau autorius savo pareigos atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus neatliko arba sąmoningai paskleidė netikslias ir neteisingas žinias.

Nesutikdamas su skundžiamu sprendimu pareiškėjas nurodo, kad atsakovas, nagrinėdamas S. V. Freakley skundą, pats savarankiškai nenustatė jokių naujų aplinkybių ir nepagrįstai rėmėsi išskirtinai tik Žurnalistų etikos inspektoriaus 2013-11-21 sprendimu Nr. SPR-134 nustatytais aplinkybėmis ir vertinimais. Be to, pareiškėjas akcentuoja, kad Ginčo publikacija yra parengta pamfletu formatu, o šio žanro plėtotė reikalauja sąlyginio visuomenės ir valstybės demokratiškumo lygio, cenzūros nebuvimo, t.y. jai nekeliami tokie pat reikalavimai, kaip pvz. žurnalistinio tyrimo publikacijai. Pareiškėjo vertinimu, Komisija sąmoningai ar nesąmoningai neįvertino Ginčo publikacijos žanro ir tikrosios paskirties – pašiepti valdžios institucijų sprendimus – ir pareikalavo iš autoriaus absoliutaus tikslumo.

Dėl pastarojo pareiškėjo argumento, jog Ginčo publikacija buvo siekiama pašiepti valdžios institucijų veiksmus, pastebėtina, jog iš Ginčo publikacijos turinio akivaizdu, jog ne dėl valdžios institucijų veiksmų, o būtent S. V. Freakley sumokėtų pinigų, buvo keliami prielaidai apie pastarojo korumpuotumą. Ginčo publikacijoje nurodyta: “ <...>“Snoro” atveju S. Freakley komandai buvo atseikėta net 17 mln. litų už 8 darbo dienas. <...> O gal S. Freakley tokie dideli pinigai buvo sumokėti, kad jis staiga pakeistų nuomonę? Juk vos atvykęs užsienietis oficialiai pareiškė, kad “Snoras” – ne tik mokus, bet ir neturi likvidumo problemų.<...>

Nagrinėjamų aplinkybių kontekste atmetinas, kaip nepagrįstas fakto prasme, pareiškėjo teiginys, jog Ginčo publikacijos autorius, pasinaudodamas Konstitucine kritikos teise, kritikavo įgaliotų institucijų priimtus sprendimus dėl bankroto administratorių pasirinkimo. Atkreiptinas dėmesys, jog Žurnalistų etikos kodekso pažeidimas konstatuotas ne dėl valdžios institucijų veiksmų ar sprendimų, o dėl netikslios ir neteisingos informacijos S. V. Freakley atžvilgiu pateikimo, prielaidos dėl minėto asmens tariamo korumpuotumo nepatikrinimo, nors tokia galimybė realiai buvo ir ji konstatuota Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendime – banko SNORAS bankroto paskelbimą lėmė ne S.V. Freakley padarytas poveikis sumokant jam 17 mln. litų atlyginimą, o konkrečios Lietuvos banko netinkamo valdymo aplinkybės. Šios aplinkybės objektyviai galėjo būti patikrintos, tačiau autorius to nepadarė. Kaip ir nepatikrino informacijos, kam buvo panaudoti 17,5 mln. litų. Žurnalistų etikos inspektorius nagrinėdamas S. V. Freakley skundą nustatė, jog šią sumą sudarė išlaidos ne tik atlyginimui už darbą S. V. Freakley, bet ir atlygis jo samdytiems konsultantams, išlaidos, susijusios su pasirengimu bankroto procesui, BAB „Snoras“ administravimo išlaidos užsienyje, turto paieška ir apsauga užsienyje. Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas patvirtina, jog egzistavo reali galimybė skleidžiamą žinią patikrinti.

Žurnalistų etikos inspektorius 2013-11-21 sprendimu konstatavo nustatęs, jog Ginčo publikacija buvo pažeistos VII 3 straipsnio 3 dalies nuostatos įpareigojančios visuomenės informavimo priemonės viešąją informaciją teikti teisingai, tiksliai ir nešališkai. Ginčo dėl šio Žurnalistų etikos inspektoriaus konstatuoto pažeidimo tarp proceso šalių nėra. Jis savo esme atitinka Žurnalistų etikos kodekso 3 straipsnio nuostatas, todėl byloje nustatytų aplinkybių pagrindu darytina pagrįsta išvada, jog Komisija tinkamai nustatė ir Žurnalistų etikos kodekso 3 straipsnio pažeidimą.

Tiek byloje nustatytos faktinės aplinkybės, jog Ginčo publikacijoje skelbiami duomenys autoriaus nebuvo patikrinti, nenurodytas jų šaltinis, tiek Žurnalistų etikos inspektorius konstatuotas VII 16 straipsnio 1 dalies nuostatos gerbti nuomonių įvairovę ir pareigos viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams visuomenės informavimo priemonėse pateikti kuo daugiau viena nuo kitos nepriklausomų nuomonių pažeidimas suponuoja išvadą, jog Komisija pagrįstai skundžiamu sprendimu nustatė ir Žurnalistų etikos kodekso 6 straipsnio reikalavimo kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais, jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, skelbiamoje informacijoje tai nurodyti, pažeidimą.

Atmetinas kaip nepagrįstas pareiškėjo argumentas, kad atsakovas neatliko jokio savarankiško tyrimo ir rėmėsi išskirtinai Žurnalistų etikos inspektoriaus nustatytomis aplinkybėmis ir vertinimais. Į bylą pateikti rašytiniai įrodymai (pareiškėjo 2016-10-17 paaiškinimai, išrašai iš Visuomenės informavimo etikos komisijos 2016-10-19, 2016-10-20 ir 2016-11-09 posėdžių protokolai) patvirtina atsakovą poziciją, kad Komisija atliko išsamų savarankišką tyrimą – pareiškėjui ir Ginčo publikacijos autoriui buvo pasiūlyta pateikti raštiškus paaiškinimus dėl skundo, dviejų posėdžių metu buvo išklaustyti žodiniai pareiškėjo atstovo paaiškinimai, o dėl to, kad Ginčo publikacijos autorius nepateikė jokių paaiškinimų ir neatvyko į pirmąjį Komisijos posėdį, jam pakartotinai buvo siūloma tai padaryti. Tai, jog nagrinėjamu atveju Komisija atliko tyrimą ir savarankišką vertinimą netiesiogiai patvirtina ir aplinkybė, jog šioje byloje skundžiamu sprendimu buvo konstatuoti kitos apimties pažeidimai, nei tai buvo padaryta vėliau teismų panaikintame 2013-12-16 sprendime, nors ankstesniame teisiniame ginče teismas nenagrinėjo Ginčo publikacijos atitikties Žurnalistų etikos kodekso reikalavimams, o panaikino sprendimą išskirtinai dėl procedūrinių pažeidimų.

Pareiškėjas skundu teismui nurodo, jog Komisija, priimdama Skundžiamą sprendimą, neįvertino, aplinkybės, jog Ginčo publikacija parengta pamfletu formatu, kuriam nekeliama tokie pat reikalavimai, kaip pvz. žurnalistinio tyrimo publikacijai. Įvertinęs šiuos pareiškėjo argumentus teismas pritaria atsakovo pozicijai, Ginčo publikacijoje buvo ne tik paskelbta žurnalisto nuomonė ir (ar) komentaras tam tikrais klausimais, bet buvo paskleista ir konstatuojamojo pobūdžio netiksli ir neteisinga informacija. Atsakovas pagrįstai atkreipė dėmesį, jog nei Komisijai pateiktuose raštiškuose paaiškinimuose, nei savo žodiniuose paaiškinimuose abiejų Komisijos posėdžių metu pareiškėjas nenurodė, jog Ginčo publikacija turėtų būti laikoma pamfletu ir vertinama atsižvelgiant į šio žanro ypatybes. Teismo vertinimu, Komisija pagrįstai teigia, kad net jei Ginčo publikacija ir laikytina pamfletu, jai vis vien yra taikytini visi pagrindiniai viešai reiškiami nuomonei teisės aktų keliami reikalavimai. Nei Visuomenės informavimo įstatymas, nei Žurnalistų etikos kodeksas nenumato išlygų, leidžiančių satyriniuose kūriniuose skleisti teisę ir etiką pažeidžiančias nuomones.

Atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes bei remdamasis anksčiau teismo sprendime išdėstytais motyvais teismas daro išvadą, kad skundžiamas sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas, naikinti jį nėra teisinio pagrindo, todėl pareiškėjo skundas atmestinas.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 40 84–87 straipsniais, 88 straipsnio 2 punktu, 103 straipsnio 4 punktu ir 132-133 straipsniais

n u s p r e n d ž i a:

pareiškėjo UAB „Lietuvos rytas“ skundą atmesti.

Sprendimas per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, apeliacinį skundą paduodant šiam teismui tiesiogiai arba per Vilniaus apygardos administracinį teismą.

Teisėjai

Jolita Rasiukevičienė

Margarita Stambrauskaitė

Milda Vainienė